

Kdo vymyslel Spojené státy evropské?

Slovní spojení proslavil Victor Hugo roku 1849. Myšlenka je ale starší – a její první propracovaný návrh napsal český král Jiří z Poděbrad už roku 1464.

Dějiny té myšlenky se čtou jako štafeta běžená napříč staletími: pokaždé, když Evropu rozbila válka, někdo ji zvedl a donesl o kus dál.

1464 – král z Prahy

První běžec je český. Jiří z Poděbrad rozeslal evropským dvorům návrh smlouvy o spolku křesťanských států: společný sněm, rozhodování většinou hlasů, společný soud a společná obrana. Projekt pohřbil odpor papeže a nezáměrem francouzského krále, ale text přežil – a dnes se učí jako nejstarší promyšlený plán evropského uspořádání.

1795 – filozof z Královce

Immanuel Kant dal myšlence filozofické základy. Ve spisu *K věčnému míru* popsal svaz svobodných republik, který se rozšiřuje dobrovolně a mír si vynucuje institucemi, ne děly. Trvalý mír podle Kanta není dar, ale konstrukce – musí se postavit.

1849 – básník s pojmem

Na mírovém kongresu v Paříži pak Victor Hugo dal vizi jméno, které už nezmizelo: „Přijde den, kdy se všechny národy kontinentu semknou v evropské bratrství... Přijde den, kdy uvidíme Spojené státy americké a Spojené státy evropské, jak si přes moře podávají ruce.“ Publikum tleskalo, vlády nikoli; o dvě dekády později se Francie a Prusko znovu střídaly.

1923 – hrabě s českým pasem

Po první světové válce napsal Richard Coudenhove-Kalergi manifest *Pan-Evropa* a založil první

masové hnutí za sjednocení kontinentu. Detail, který se v Česku málo ví: žil na zámku v Poběžovicích a jezdil po světě s československým diplomatickým pasem, který mu zařídil T. G. Masaryk. Na jeho popud navrhl francouzský ministr zahraničí Aristide Briand v roce 1929 před Společností národů evropskou federální unii – a v roce 1930 ji rozepsal v oficiálním memorandu. Přišla hospodářská krize, pak Hitler, a bylo po nadějích.

1946 – poražený vítěz

Rok po válce vyzval Winston Churchill v Curychu k vybudování „jakýchsi Spojených států evropských“, postavených na partnerství Francie a Německa. Od muže, který právě dovedl válku proti Německu k vítězství, to byla věta téměř neuvěřitelná – a právě proto zabrala.

1950 – úředníci, kteří to dotáhli

Poslední úsek štafety běželi pragmatici. Jean Monnet vymyslel a Robert Schuman 9. května 1950 vyhlásil plán spojit francouzský a německý uhelný a ocelářský průmysl pod společnou správou. Žádná poezie – jen aby další válka byla „materiálně nemožná“. Z té prózy vyrostla dnešní Evropská unie.

Štafeta tím ale nedoběhla: trh a měnu Evropa má, obranu a jeden hlas ve světě pořád ne. Kolík leží na zemi a debata, kdo a kam ho ponese – v Česku ji v roce 2026 otevřel prezident Pavel – je přesně tou další kapitolou tohoto příběhu.

[Všechny otázky →](#)

ČASTÉ OTÁZKY

Kdy poprvé zazněla slova Spojené státy evropské?

Proslavil je Victor Hugo 21. srpna 1849 na mírovém kongresu v Paříži. Samotná myšlenka evropského spolku států je ale mnohem starší.

Jaká byla role Jiřího z Poděbrad?

Český král navrhl už v roce 1464 první propracovaný plán spolku evropských států – se společným sněmem, soudem a obranou. Historikové ho řadí na začátek rodokmenu evropské integrace.

Co navrhoval Immanuel Kant?

Ve spisu K věčnému míru (1795) popsal mírový svaz svobodných republik, který by postupně rostl. Jeho logika – mír skrze společné instituce, ne skrze rovnováhu zbraní – je základem dnešní integrace.

Chtěl Churchill Spojené státy evropské?

Ano, v projevu v Curychu 19. září 1946 k nim vyzval a za základ označil partnerství Francie a Německa. Británii ovšem viděl jako přítele a patrona nové Evropy, ne jako člena.

Kdo myšlenku uskutečnil?

Prakticky ji rozjeli Robert Schuman a Jean Monnet: Schumanova deklarace z 9. května 1950 spojila francouzský a německý uhelný a ocelářský průmysl a odstartovala dnešní Evropskou unii.

ZDROJE

- Victor Hugo, projev na mírovém kongresu v Paříži (21. 8. 1849)
- Jiří z Poděbrad / Tractatus pacis toti christianitati fiendae (1464)
- Immanuel Kant, Zum ewigen Frieden (1795)
- R. Coudenhove-Kalergi, Pan-Europa (1923); Briandův projev v SN (1929) a memorandum (1930)
- W. Churchill, projev na univerzitě v Curychu (19. 9. 1946)
- Schumanova deklarace (9. 5. 1950)